

על טעויות והשמטות בטבלת הליגה הארצישראלית 1933-34

ערן רבל

עונת 1933-34 של הליגה הארצישראלית הייתה העונה השלישית שבה נערכו משחקי ליגה תחת ההתאחדות הארצישראלית, אחרי משחקי ליגה שנמשכו מספר שבועות בסתיו 1930 והופסקו כשחמש הקבוצות הבריטיות שהשתתפו בליגה פרשו מהליגה באמצע נובמבר 1930 כתוצאה מעוינות הולכת וגוברת מצד הקהל היהודי לקבוצות הללו, ואחרי העונה הכמעט-שלמה (מלבד שבעה משחקים שלא שוחקו) במהלך עונת 1931-32 (בין 7.11.1931 ו-27.5.1932), שבה זכתה המשטרה הבריטית באליפות.

מכיוון שבטבלה המפורסמת על ידי ההתאחדות מספר השערים בטור הזכות לא שווה למספר השערים בטור החובה (162 מול 166), כשאלו צריכים להיות שווים, נערכה בחינה מחודשת של הטבלה והתוצאות שניתנות בספר של אלישע שוחט¹ והן ליקוט תוצאות מעיתוני התקופה, תוך הסתמכות על העיתונים המופיעים באתר "עיתונות יהודית היסטורית"², במטרה להגיע לטבלה מסודרת ו"מיושרת". כיוון שהתוצאות שניתנו בעיתונים לעתים ניתנו באיחור מסוים, בחינתן נעשתה מול טבלאות שפורסמו בדאר היום ודבר לאור העונה.

בסיכומו של תהליך איסוף התוצאות, ותוך השוואה מול שוחט (כאשר הטבלה שניתנת אצל שוחט, שהיא גם הטבלה המוסכמת על ההתאחדות לא תואמת את התוצאות לא אצלי ולא אצל שוחט, ולכן החלטתי להתעלם ממנה כליל), נמצאה התאמה לגבי 43 משחקים (מתוך 51 המשחקים ששוחקו, כשיש גם התאמה לגבי חמשת המשחקים שלא שוחקו). לגבי יתר שמונת המשחקים – בשישה מהם זהות המנצחת ידועה, אך התוצאה שונה, ובשניים נוספים התוצאה הסופית שונה:

ה.ת"א	ה. חיפה	ה. י-ם	מ. י-ם	מ. נ"צ	מ. פ"ח	מ. רחובות	מ. ת"א	
הפועל ת"א	0-5	2-4	0-2	1-2	0-1	0-3	0-4	
הפועל חיפה	2-0	1-3	2-2	1-7/2-8	1-4/0-3	1-2/1-0	2-2	
הפועל ירושלים	3-0		3-1	2-0/1-0	3-1	2-2	2-1	
מכבי חשמונאי	2-1	1-1	0-3	1-3	0-2	1-6	0-1	
מכבי נס ציונה	3-0	3-1	0-0	0-1	0-0	0-1		
מכבי פ"ת	5-0		0-0	0-3		0-2	1-2	
מכבי רחובות	3-0		0-3/0-2	0-2	2-1/3-2		1-1	
מכבי ת"א	3-2	1-1	2-7	1-3	1-1/0-1	0-5/1-2		

מקרא:

תוצאה זהה
אותה מנצחת, תוצאה שונה
נצחון בית או תיקו
נצחון בית או הפסד
לא שוחקו

כאשר יש תוצאות שונות בין שוחט וביני, התוצאה של שוחט נרשמה ראשונה.

¹ 100 שנים של כדורגל 1906-2006, אלישע שוחט, 2006

² <https://www.jpress.org.il>, הכוונה היא בעיקר לעיתונים דבר, דאר היום ו-The Palestine Post.

מכך, אתמקד בבדיקת התוצאות השנויות במחלוקת, ולאחר מכן נחשב את הטבלה הסופית. כיוון שרוב המשחקים האלה מערבים קבוצות מהפריפריה (שקיבלו פחות ביטוי בעיתונים הארציים), תוצאות שבעה מתוך שמונת המשחקים הללו לא דווחה כלל בעיתונות. רק לגבי המשחק בין מכבי ת"א ומכבי רחובות (שנערך ב-21.4.1934) נמסר בדאר היום מיום המחרת כך: *"ההתחרות השנייה נערכה בתל אביב בין קבוצת המכבים נגד מכבי רחובות. בהתחרות זו יצאו התל-אביביים בנצחון גדול של 5-0"*.

על כן, הדרך למצוא את התוצאות הנכונות היא באמצעות השוואת הטבלאות שניתנה בעיתונות במהלך העונה לתוצאות הידועות לנו.

טבלה מדאר היום, 8.12.1933³

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	5	5	0	0	12	1	12.00	10
מכבי חשמונאי	5	3	1	1	9	3	3.00	7
הפועל חיפה	4	2	2	0	13	4	3.25	6
מכבי ת"א	3	1	1	1	8	7	1.14	3
מכבי פ"ת	4	1	0	3	4	8	0.50	2
מכבי רחובות	3	1	0	2	2	6	0.33	2
הפועל ירושלים	4	0	1	3	3	13	0.23	1
מכבי נס ציונה	4	0	1	3	2	11	0.18	1

כאשר מחשבים את הטבלה של התוצאות המוסכמות עד לאותו תאריך, מתקבלת הטבלה

הבאה:

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	5	5	0	0	12	1	12.00	10
מכבי חשמונאי	5	3	1	1	9	3	3.00	7
מכבי ת"א	3	1	1	1	8	7	1.14	3
הפועל חיפה	2	0	2	0	2	2	1.00	2
מכבי פ"ת	3	1	0	2	3	4	0.75	2
מכבי רחובות	3	1	0	2	2	6	0.33	2
הפועל ירושלים	4	0	1	3	3	13	0.23	1
מכבי נס ציונה	3	0	1	2	1	4	0.25	1

החיסרון שנוצר הוא מהעדר הדיווח על שני משחקים של הפועל חיפה – נגד מכבי פ"ת ונגד מכבי נס ציונה, כאשר מהפרש בין שתי קבוצות המכבי עולה שמכבי פ"ת נוצחה ב-1-4 ומכבי נס ציונה נוצחה ב-1-7.

³ במקור, הטבלה (שניתנה באופן מילולי, לדוגמה: "2. "חשמונאי" ירושלים, 5 משחקים, 3 נצחונות, 1 תוצאות שוות, 1 הפסד, יחס השערים 9-3, 10 נקודות") כוללת ניצחון אחד להפועל ירושלים ולמכבי נס ציונה (לשתייהן נרשם "1 נצחון, 1 תוצאות שוות, 3 הפסדים), כשלכל אחת נרשמה רק נקודה אחת.

בהתאחרות הא"י למשחק כדור רגל
הודעה מספר ז'

1. בליגה א' הטבלת הבאה מראה את מצב הקבוצות לאחר התחרויות ב-16.12.33

נקודות	שערים נגד	שערי בער	יפסדים	הוצאה שוות	נצחונות	מספר דמשה	ח ק ב ו צ ה
14	3	18	—	—	7	7	הפועל תל אביב
9	7	13	2	1	4	7	חשמונאי ירושלים
8	7	15	1	2	3	6	הפועל חיפה
5	10	12	2	1	2	5	מכבי תל אביב
4	9	6	3	—	2	5	אבשלום פתח תקוה
3	10	5	3	1	1	5	מכבי רחובות
2	19	7	4	2	—	6	הפועל ירושלים
1	14	3	4	1	—	5	מכבי נס ציונה

בהשוואה לטבלה שהורכבה לפי התוצאות המוסכמות עד ל-16.12.33, ניתן למצוא משחק אחד חסר, בין הפועל חיפה ובין מכבי רחובות, כשהפרש השערים החסר מראה על ניצחון של הפועל חיפה בתוצאה 2-1.

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	7	7	0	0	18	3	6.00	14
מכבי חשמונאי	7	4	1	2	13	7	1.86	9
הפועל חיפה	5	2	2	1	13	6	2.17	6
מכבי ת"א	5	2	1	2	12	10	1.20	5
מכבי פ"ת	5	2	0	3	6	9	0.67	4
מכבי רחובות	4	1	1	2	4	8	0.50	3
הפועל ירושלים	6	0	2	4	7	19	0.37	2
מכבי נס ציונה	5	0	1	4	3	14	0.21	1

אציין שאצל שוחט התוצאה נרשמה כניצחון 0-1 למכבי רחובות, כשיכול להיות שמדובר בטעות סופר (נרשמה הספרה "0" במקום "2").

היו טבלאות נוספות במהלך חודש ינואר (אחת בדאר היום (12.1.1934) והשנייה בדבר (26.1.1934)) ובפברואר (דבר, 9.2.1934), אך הן לא מוסיפות לעניין התוצאות שבמחלוקת, מלבד היותן עוקבות ומתאימות לתוצאות שניתנו עד עתה, ואפילו מבלבלות מעט, בהתחשב בכך שבחלקן התווסף ניצחון טכני למכבי נס ציונה על הפועל ירושלים (שבוטל והמשחק שלבסוף התקיים בסוף אפריל 1934), ואפילו נרשם כניצחון 2-0 לנס ציונה אך כהפסד 0-3 להפועל ירושלים.

בטבלה של דאר היום נשאר זכר לאותו ניצחון טכני שבוטל, כשמהמאזן של נס ציונה הורדו שלושה שערי זכות, במקום שניים שנרשמו לזכותה מלכתחילה, כך שיחס שערי הזכות מול שערי החובה הוא 150 מול 151, ומספר שערי הזכות של נס ציונה צריך להיות 8.

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	13	13	0	0	37	6	6.17	26
הפועל חיפה	10	5	4	1	25	13	1.92	14
מכבי חשמונאי	12	6	2	4	25	14	1.79	14
מכבי פ"ת	12	5	3	4	14	16	0.88	13
מכבי ת"א	11	3	4	4	21	20	1.05	10
מכבי נס ציונה	12	3	2	7	8	24	0.29	8
מכבי רחובות	12	2	2	8	11	25	0.44	6
הפועל ירושלים	12	0	3	9	10	33	0.30	3

בהשוואה מול התוצאות המוסכמות, חסרות שלוש תוצאות – שני משחקים בהן מעורבת מכבי פ"ת, שני משחקים בהן מעורבת מכבי רחובות ומשחק אחד למכבי ת"א והפועל ירושלים.

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	13	13	0	0	37	6	6.17	26
הפועל חיפה	10	5	4	1	25	13	1.92	14
מכבי חשמונאי	12	6	2	4	25	14	1.79	14
מכבי פ"ת	10	4	2	4	11	14	0.79	10
מכבי ת"א	10	3	3	4	20	19	1.05	9
מכבי נס ציונה	12	3	2	7	8	24	0.29	8
מכבי רחובות	10	1	2	7	7	23	0.30	4
הפועל ירושלים	11	0	3	8	10	30	0.33	3

כיוון שלמכבי ת"א ולמכבי פ"ת חסר תיקו אחד, ברור שזו הייתה התוצאה ביניהן, כשההבדל בשערי הזכות והחובה של מכבי ת"א מראה שהתוצאה הייתה 1-1. מכיוון שנתרו שני משחקים, שניהם של מכבי רחובות, ניתן לראות שבאחד מהם היא ניצחה את הפועל ירושלים 3-0 ובשני היא נוצחה ע"י מכבי פ"ת 1-2.

טבלה מדאר היום, 22.4.1934

רק ארבעה משחקים נערכו במהלך החודש שחלף בין שתי הטבלאות. הפועל ת"א השלימה את העונה והביסה את הסגנית, הפועל חיפה, 5-0. מכבי חשמונאי ניצלה את ההפסד של הפועל חיפה ועברה אותה בטבלה עם ניצחון 1-0 על מכבי ת"א. שני המשחקים האחרונים שוחקו, כאמור, הוזכרו בדאר היום במדור הספורט מיום 22.4.1934, כולל המשחק שבו ניצחה מכבי ת"א את מכבי רחובות 5-0 ומשחק שבו אירחה הפועל ירושלים את מכבי נס ציונה, אך לא ניתנה התוצאה.

הטבלה שניתנה בדאר היום, שהיא – כנהוג באותו עיתון – טבלה מילולית, כתוצאה מטעות הדפסה הושמטה שורת התוצאות של מכבי ת"א, ותחילת השורה של מכבי נס ציונה, כך שכתוב: "5) מכבי תל-אביב: 13 משחקים, 4 נצחונות, 2 פעמים תוצאות שוות, 7 הפסדים, יחס השערים 9–24, מספר הנקודות 10".

אם לסדר את המלל שניתן במדור בצורת טבלה, הרי זו תיראה כך:

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	14	14	0	0	42	6	7.00	28
מכבי חשמונאי	13	7	2	4	26	14	1.86	16
הפועל חיפה	11	5	4	2	25	18	1.39	14
מכבי פ"ת	12	5	3	4	14	16	0.88	13
מכבי ת"א								
	13	4	2	7	9	24	0.38	10
מכבי רחובות	13	2	2	8	11	30	0.37	6
הפועל ירושלים	13	0	3	10	10	35	0.29	3

אפשר לראות בעיה נוספת ברישום של הטבלה, כשמספר המשחקים של מכבי רחובות ניתן כ-13, אך למעשה סיכום הניצחונות, התיקו וההפסדים הוא רק 12.

טבלת התוצאות המוסכמות (שהיא, למעשה, טבלת כל התוצאות, מלבד שני המשחקים שדווח עליהם באותו מדור) היא:

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	14	14	0	0	42	6	7.00	28
מכבי חשמונאי	13	7	2	4	26	14	1.86	16
הפועל חיפה	11	5	4	2	25	18	1.39	14
מכבי פ"ת	12	5	3	4	14	16	0.88	13
מכבי ת"א	12	3	4	5	21	21	1.00	10
מכבי נס ציונה	12	3	2	7	8	24	0.33	8
מכבי רחובות	12	2	2	8	11	25	0.44	6
הפועל ירושלים	12	0	3	9	10	33	0.30	3

משורת התוצאות של הפועל ירושלים, נראה שחסר לה הפסד 0–2 מול מכבי נס ציונה (כשלנס ציונה צריך להוסיף שער אחד למאזן, בגלל אותו ניצחון טכני שבוטל), ומשורת התוצאות של מכבי רחובות, נראה שחסר לה הפסד 0–5 למכבי ת"א, כפי שדווח.

באותו מדור, של ה-1934.22.4, נמנים המשחקים שמחכים להשלמה: "כעת נותרו עוד חמש תחרויות והן: מכבי תל-אביב נגד מכבי נס-ציונה, מכבי אבשלום נגד החשמונאים ופועלי חיפה, שעליהם לשחק עוד נגד הקבוצות המושבתיות: פתח-תקוה ורחובות ופועלי ירושלים". משחקים אלה לא שוחקו, בסופו של דבר, ובמקום זאת התחילה התחרות על הגביע, שבסופה זכתה הפועל תל אביב גם בגביע.

הטבלה הסופית

באתר ההתאחדות נמצאת הטבלה הבאה לעונת 1933-34 (כנראה בשל ענייני קידוד של האתר עצמו הפרש השערים כתוב הפוך, ומשתמשים בהפרש שערים, במקום יחס שערים⁴):

מיקום	קבוצה	מש'	נצ'	תיקו	הפ'	שערים	הפרש	נק'
1	הפועל תל אביב	14	14	0	0	42-6	36	28
2	מכבי חשמונאי ירושלים	13	7	2	4	26-14	12	16
3	הפועל חיפה	11	5	4	2	25-18	7	14
4	מכבי אבשלום פתח תקוה	11	5	2	4	14-16	2-	12
5	מכבי תל אביב	13	4	3	6	25-23	2	11
6	מכבי נס ציונה	13	4	2	7	24-9	15	10
7	מכבי רחובות	12	2	2	8	11-30	19-	6
8	הפועל ירושלים	13	0	3	10	10-35	25-	3

הטבלה הסופית שאני הגעתי אליה שונה, אך לא בהרבה:

קבוצה	מש	נצ	תי	הפ	שז	שח	יחס	נק
הפועל ת"א	14	14	0	0	42	6	7.00	28
מכבי חשמונאי	13	7	2	4	26	14	1.86	16
הפועל חיפה	11	5	4	2	25	18	1.39	14
מכבי פ"ת	12	5	3	4	14	16	0.88	13
מכבי ת"א	13	4	4	5	26	21	1.24	12
מכבי נס ציונה	13	4	2	7	10	24	0.38	10
מכבי רחובות	12	2	2	9	11	30	0.37	6
הפועל ירושלים	13	0	3	10	10	35	0.29	3

יש הבדלים לגבי ארבע מהקבוצות: למכבי רחובות חסר הפסד אחד, שכאמור, לא נרשם בטבלה בדאר היום מיום 22.4.1934 והטעות נשמרה (אם כי התוצאה נספרה ומספר המשחקים תוקן באופן אוטומטי); למכבי נס ציונה חסר שער אחד, שכאמור נובע מאותו ניצחון טכני שבוטל; למכבי פ"ת חסר רישום של תיקו אחד; ולמכבי ת"א – בשורה הכי בעייתית – חסר רישום של תיקו אחד, יש רישום עודף של הפסד, יש שער זכות אחד חסר ויש רישום עודף של שני שערי חובה.

אפשר להסביר את השורה של מכבי ת"א אם במקום תוצאת התיקו מול מכבי פ"ת יירשם הפסד 3-0 (שיכול להיות הפסד טכני), אך אין תיעוד שיכול לתמוך בעניין הזה. יכול להיות שבאיזה שלב במשך העונה נרשם הפסד טכני כזה, לפני ששתי הקבוצות שיחקו את המשחק ביניהן (שהסתיים בתיקו), ההפסד בוטל, אך לא נמחק מהרישום של מכבי ת"א ונותר חי עד עכשיו.

⁴ בישראל השתמשו ביחס שערים עד לתחילת עונת 1969-70.